

Ese de trei ori in septemană: Mercuria, Vineria si Dominica, cand o colă întrăga, cand numai diumotat, adecă după momentul impreguiarilor.

Pretul de prenumeratii:

pentru Austria:	7 fl. v. a.
" diumetate de an	4 " "
" patrariu "	2 " "
pentru România și Strainetate:	
pe an întreg	15 fl. v. a.
" diumetate de an	8 " "
" patrariu "	4 " "

ALBINA

Viena 30 iuliu/11 august.

Negotatiunile cu Italia in privint'a armistetiului nu duseră încă la rezultat definitiv, dar pentru contielegere e speranța mai mare de cat in dilele trecute. Itali'a s'a retras d'in Tirol, si-a adunat trupele d'in jur in Venetia, satisfacend astfel condițiunile prime ce o cerea Austria la armistetiu. Se ascăpta acum'a în fie care moment scirea incheierei definitive, pentru care sunt multe perspective, desă remane neeschisa posibilitatea unui rezultat contrariu.

Veduram pe Prussia cat de repede si lesne fece armistetiu si subscrise preliminariile de pace. Itali'a, d'in contra, abie se pote induplecă, ca tōte că norocul armelor i-a favorit mai putien. Cauzele acestor dōue actiuni se pot splica numai cu spiretul poporatiunilor.

Scim cu cata greutate se puse in miscare armat'a prusescă, mai ales gard'a tierei, lipsă spiretul batalios, cateva invingeri lu provocara, dar nu in acea mēsura in cat armistetiul să nu-i fie binevenit. Prusii invingatori ajunseră pana înaintea Vienei, aci se subscrisea preliminariile de pace, si ostasii retornara cu bucurie. Intr'adever s'audiā cate un grajui iici colă d'intre oficiri, dar generalmente reman cele disă mai sus.

Cu total altmîntre e iff Italia. Spiretul armatei, contra tuturor nereesirilor, e mai batalios de cum l'ar doră guvernul, mai esaltat de cat să se lasă lesne a fi deres. De aceea si negotatiunile merg numai cu incetul, cu tactica scrupulosa, pentru că neci regele neci diplomatia italiana nu pote subscrive vr'un rezultat la care opinionea publica italiana n'ar fi pregatita.

Diferesce spiretul germanului, de cel'a al italianului. Regele Prusiei primă adrese de pace, ér regele Italiei indemnari la resbel, si acestea se tot mai continua. La intrarea in Rovigo, primul orasius al Venetiei, Victor Emanuil fu suprins cu o petitiune in numele poporatiuniei, prin care cerea a nu depune armale d'in mani, pana nu va fi salvata onoreala armatei si a flotei italiane, pana ce Italia nu-si va ajunge marginile sale naturali. — Chiar provocarea de primire a acestui municipiu fu conceputa in termini caracteristici „vine — dise provocarea — in medilocal nostru primul ostasiu al Italiei, să-i gatim primire cordială desă nu intra in fruntea unei armate invingătores. a.“ Primirile fura bune pre-totindene, dar nu lipsira petitiunile. —

Diariul francesc „Siècle“ are informație că Francia a inceput negotatiunile cu Prussia in privint'a provinciilor de Ren. Prussia n'a respuns inca. Francia le pretinde pentru cuvant de echilibru, de ora-ce Prussia se estinde forte in urmarea reorganisatiunii ce vre ea să dee Germaniei. — Avem să acceptăm transactiune, său complicatiune nouă; care d'in aceste dōue? acu e anevoia de pre-diat. Se pote si e probabil că Prussia avuse contielegere cu Francia înainte de eruperea resbelului, dar e si mai

probabile că acăsta contielegere — daca a existat — Prussia a pestrecut'o. —

Procedur'a prusescă a stirnit nu putienă neplacere si in cabinetul imperiale de Petru pole. Tiarul n'a potut fi indiferinte la sōrtea cumanatilor sei d'in Germania. Representantele russesc la Paris propuse congrès european pentru a desdaună pe principii nemtiesci deveniti fora de tronuri. Acăsta propunere nu placă Franciei, éra Gorciacof nu intrelasă a dă de loc desluciri, dechiarand că a fost reu intieles, si că propunerea lor tienti numai la dreptate si conviintia, in tréb'a Germaniei inse nu se amestecă, respectivii interesati si competinti să-si gate tréb'a intre sine. —

Imperatés'a de Messicu a sosit in Europ'a. Caus'a retornarei nu-e inca cunoscuta.

Urmările bataliei.

(P.) Austria s'a luptat pentru susținerea pusetiunei si a demnitătiei ce a ocupat'o purere intre poterile Europei, pentru integritatea monarciei, — dar mai pre sus de tōte pentru pastrarea influenței in Germania, căci tocmai in respectul acesta fuse atacata mai tare.

Poporele alergara cu vechi'a credinția la campurile de batalia, se întreceau tōte in sacrificie, si partea cea mare ce i se vine poporului roman de'n acestea, n'o denegă nimene căci n'o pote denegă.

Resultatele cele rele si perderile cele mari d'asemene provocara doreri si superari in tōte poporele monarciei, ele se unesc a esprime in unanimitate temerile si ingrijirile lor pentru urmarile bataliei.

Unica voce face exceptiune de la acăsta unanimitate, si ce e mai suprindătoriu: — e voce nemtiesca, esita chiar de'n senul acelei natiuni nemtiesci, de la care am fi indreptatiti a acceptă tangurile cele mai mari, pentru că tocmai cesiunile Germaniei fuse ceea ce se decise de arme, si se decise in desfavorul imperiului austriac.

Diarul „Neue Freie Presse“ de vineri 10 aug. după ce luă cunoștința că

Francilor nu li vine la socotela aspiratiunile prusesci, se esprime: „Acest ne-cadiu al Francilor e bucuria nostra. Francii invidia Germania! Descepti suntem? visam? — In fine să ni permitem noi luceșul ce nu l'am avut de trei sute de ani, ce ni fu oprit de la lupta lui Carol V la Pavia, adeca fal'a natiunale nemtiesca? Intr'adever, daca in Austria, in Bavaria, in Francofurt, său chiar in Sassonia si Annovera sunt nemti numerosi caror'a li sangera inim'a, apoi noi li recomandăm cetirea diarielor francesci. Si cand ei vor vedé cum suferintele lor in ochii franelor, a inimicilor vecchi, sunt obiect de stralucire si marire; si cand vor vedé cum natiunea care nu se temea de nemica si-si permitea tōte, care pre-tindea că nepotinti'a nemtiesca e dreptul intereselor Franciei, si care parea a crede că Ddieu e detoriu cu o Germania slabă, precum e detorii mătiei cu ver un

siōrece si lupului cu ver un miel; daca acăsta natiune care ne invită la congresul ei si la tribunalele ei, deodata incepe a se teme de Germania: atunci nemti mai putien vor senti ranele resbelului civil, mamele si miresele nemtiesci mai bucuros si-vor sterge lacrumele.“

E prè invederat de acă că numitul organ eu alte cuvinte vre să-si exprime bucuria pentru urmarile ce le are resbelul, pentru aspiratiunile prusesci, si acăsta bucurie o nutresce numai pentru cuvintul că urmarile insuflă temere Franciei, — va să dica l'imbucura urmarile bataliei, care tuturor poporelor Austriei dede lovituri! — Éca aci patriotismul austriac al numitului organ!

Noi n'am luă cunoștinția despre acăsta, am lasă fie cui să-si facă insușisocot'a cu cunoștința lui, am tacé pana ce nu ne-ar atinge pe noi de a dreptul.

Asta data inse nu potem tacé, chiar intru interesul nostru, trebuie să aducem la cunoștința publicului roman parerile si sentimintele aceluia organ, care purure e antaiu a respondi insulte a supra Romanilor prin sciri scornite. Acest diariu sciù de rescòla in Brasov, de armata romana la Sucéva s. a. — El le dedia publicului eu colórea de a detrage credintei romane, in cunoștința sa de patriotism, pre cand acum'a nu l'impe-deca patriotismul seu a se bucură de urmarile bataliei.

Romanii vor inveniā de acă că nu amoreacatra tron i indémna pe unii scriitori straini a ne innegrí, ci cu totul alte motive, — vor inveniā a cunoscere că nu toti cati prind pén'a a mana pentru a pune litere pre hartia, a face pe publicistul, sunt si petrunsi totodata de sublimitatea missiunei acestei clase de ómeni, careia i este menit — amesurat poterilor ei — a contribuī mai in prima la luminarea natiunei sale proprie, apoi a lati cunoștinție adevărate despre alte popore, a nisuī la inițiantarea de legature intre acestea, ca astfel ur'a si prejudiciul să fie silite a face loc fratițatii si contielegerei, nesciinti'a luminei, intielegerei, si mai pre sus de tōte a pune pretotindene poterea intielesuala pe tron su-veran. —

Cuvintele noastre ar fi reu splicate se ar crede cineva că nu suntem amici aspiratiunilor drepte ale natiunei nemtiesci.

D'in contra, Romanul cel ce duse lipsa de dreptate si văia libera prin atate secole, e capace forte a se insuflă pentru aceste dōue idee, el crede că e detorinti'a tuturor poporelor a se sprigini imprimutat in aceste respecte. Ostasiul roman plecă antiertiu voios la Holstein, „să mantuim — dise el — un popor a-pesat, pre care devenind liber, lu va deoblegă ajutorul nostru să facă si el astfel unde va vedé apesare, fie chiar la marginea Europei.“

Alt'a nu pote fi credint'a nostra neci fatia cu Germania intréga. Ea si-a voit reorganisarea, voint'a i-a dat titlu de drept, si noi amici ai dreptatei trebuie să salutăm voint'a ei. Inse nu potem

Prenumeratii se fac la toti da, corepondintiile a-i nostri, si d'adreptul la Redactiune: Stadt, Wallfachgasse Nr. 8, Mezana, unde sunt a se adresa si corespondintiele, ce privesc Redactiune, administratiunea său speditură; căte vor fi nefractate, nu se vor primi, ére cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuntie si alte comunicatiuni de interești privat — se respunde cată 7 fl. de linie, repetările se fac cu pretiu scădit. Pretul timbrului este 30 fl. pentru una data, se antcipa. Redactiunea Marizihl, Windmühl-gasse Nr. 29, unde se primeso insertiuni.

crede că la acăsta reorganisare s'a cerut lupta de la Königgrätz in locul vointei poporelor nemtiesci, ci mai vertos dicem că acăsta lupta fu provocata de ambitiunea estinderei teritoriale pre cont'a influenței imperiului, si neci de cat de voint'a natiunei nemtiesci.

De acă nrméza că noi nu potem presupune cumca tōte cate le va afiā d. Bismarck cu cale a le face, tōte urmarile bataliei, vor fi voint'a adevărată a natiunei nemtiesci, care se va bucură numai căci aceste urmari nu plac Franciei. — Nu credem ca némti se pote avea sentiminte in cat să se bucură numai la superarea vecinului.

Germania va trebuī să mai tréca prin multe straformari pana să-si ajunga reconstituirea, să se multiamésca. Reconstituita fiind, ea va primi fericitarile si spresiunile de bucurie ale tuturor poporelor amice aspiratiunilor drepte, si suntem prè securi că Germania se va bucură si de bucuria vecinilor sei, altintre nu potem presupune despre acăsta natiune laboriosa si intiliginte.

Diseram inadins „a tuturor poporelor,“ pentru că Europ'a astazi are putenie, forte putiene popore contrarie aspiratiunilor drepte, cari mai tien la prejudecătii si privilegiile său diferențe numai, — si tocmai aceste putiene popore contrarie — d'in indurarea lui Ddieu — sunt tot de cele slabutie, cari — cum e dică: — chichiresc galcăva si cand n'au puterintia.

Lumea recunoște că regale Prusiei a devenit mai constitutiunal, dar constitutiunalismul lui — in ceea ce privesc competinti'a legalatiunei la votarea contributiunei si a militiei — nu va poté conveni credintei natiunei nemtiesci, de aceea e forte probabile că cel putien acu si cu acesti ómeni de atari pareri, reorganisarea durabila a natiunei nemtiesci nu se va poté incepe de la Berolin.

Reprivire preste scólele poporale.

Carasiu august 1866.

(I. J.) Reorganisarea scólelor noastre poporale devine d'in di in di tot mai intetitoria, lipsa de o reforma generala scolaria se sente pretotindene. Momentosa e pentru noi acăsta cestiune, dar tot de odata si greu de rezolvat. De la deslegarea ei depinde luminarea său intunecarea poporului nostru, ér prin acăsta se conditiunăza propasirea său inapoiarea nostra natiunala. Pana vom vedé inse deslegata acăsta intrebare, vrem să aruncăm privire asupra statui scólelor noastre poporale, asupra administratiunii si inspectiunii lor, si să-ni punem intrebarea, ore aceste sunt calificate de a inainta cultur'a poporului nostru si propasirea nostra natiunala, si că ore au drept cei ce condamna sistemul presint scolariu?

In anul 1861, după ce s'au desfintat asie numitele consiliare scolare si in Banat, s'au predat scólele noastre poporale in manile clerului, care pana atunci n'a avut nici o influență asupra administratiunei scólelor, de ora ce scólele noastre au stat pana la anul 1849 sub inspectoratul suprem rogesc d'in Buda si sub directoratul districtual civil, éra după aceea s'au desfintat — mai antaiu inspectorate districtuale provisori, apoi dōue consiliare scolare tot civile; prin urmare clerul n'a putut avea, nici n'a avut nici idea despre administratiunea si inspectiunea lor. Pre langa acăsta ele

nu s'au predat unui cler roman luminat, ci ierarhie serbesci, carea era contraria innaintarii si culturei nostre. Se scie de comun, ca clerul si-a inaugurat missiunea sa in scolele romane prin oprirea literelor strabune, cari numai dupa multe lupte au aflat ospitalite in scolele nostre, introducend era pre az, buchile lui Ciprian, si ca vaerarile invetitorilor, pre cari revindii dni directori locali si districtuali i tineau de servitorii lor, era nu de luminatorii si cresatorii tenerimii, erau din anul 61 incocca la ordinea dilei, si progresul, ce se facea in scolele romane, era regres si intunecere. Am asistat la esamene, si cu parere de reu cauta se marturisim, ca directorul districtual n'a fost in stare sa puna o intrebare, ci la tot, ce respondea scolarul, facea din csp, ca bine, si dicea: „mai departe.“ In scole ploia, ningea, si invetitorii nu-si primiau regulat lefa si deputatul in naturalie. Cei buni se suspendau si destituaau fara nici o vina si se inlocuiau prin altii mai slabii, -- archiv'a dieceselor de atunci, precum si a consiliului regesc din Buda ni-ar pota dovedi destul de eclatante.

Pre tempul acesta starea scolelor nostre devenise nesuferibile. Noi am combatut abusurile unei ierarhie, contrarie innaintarii nostre, si a masinilor ei, ne-am plans la locurile mai inalte incontr'a nedreptatilor, comise cu bietii invetitorilor romani, am arestat Maiestatii, ca clerul cel strain si necult ni inncea cultur'a populului, era scolele si instructiunea nostra alerga cu pasi repedi spre totala decadinta, si imitand exemplul strabunului nostru Catone: „Carthaginem esse delendam,“ am strigat neinecat: „scoteti scolele din manile clerului!“ Voca nostra inse a semonat celei ce striga in pustia, si sorteau scolelor nostre nu s'a schimbant intru nimic'a.

In tempul acesta de suferintie gubernatorul de atunci al tierii, contele M. Pálffy in urma unor prenalte semnaturi maiestetice la plansele romanilor, intituit si de un sir de articli ageri, ce un conoscut brav fiu al natiunei nostre tot mereu i scotea la lumina prin unele foi de Viena, a provocat pre consiliariul locotenental Dr. Teodoru Mandits, unul dintre corifeii burocraticei ai natiunii serbesci, in a catru despartiament s'a lucrat si se lucra in lipsa unui referinte roman de legea gr. orient, -- tote afacerile besericiei si scolelor nostre natiunale, ca se-si depararea, in privintia reorganizatiunei si administratiunei scolelor nostre, -- si acest barbat sub datul 13 Septembrie 1863 si-a dat votul seu in urmatorul mod:

„In anul 1810 s'a iniintiat pentru toate scolele poporale de legea gr. orient, din Ungaria, Croati'a si Slavoni'a un inspectorat suprem regesc cu resiedint'a mai antaiu in Vien'a era dupa aceea in Bud'a-Pest'a. Cu acest inspectorat de o data s'a iniintiat si siese directorate districtuale pentru cercurile Bud'a, Baoiu, Sirmiu, Temesiu, Caransebesiu si Oradea-Mare.

Inspectorul suprem regesc a denumit pre toti invetitorii de la scolele poporale de legea gr. orient. El era deodata si presedintele deputatiunii fondului scolaric g. n. u. din Pest'a (dupa ce arhiepiscopul din Carlovets la cererea sa propria s'a dispensat de la conducerea fondului acestuia.) El era si directorul preparandie serbesci si romaneschi.

Onorariul inspectorului a fost intru inceput 3000 fl. v. v. si pausiale 1000 fl. v. v. cu total 4000 d. v. v. Mai tardi si-a desifit salariul de 2000 fl. m. c. era pausiale de 400 fl. m. c. Cel din urma inspector suprem regesc (din anii 1841—1848) a capetat un onorariu de 2400 fl. m. c.

Directorii districtuali au avut salariu de 400 fl. v. v. ajutoriu de 200 fl. v. v. era pausiale de 250 fl. v. v. cu total dura 850 fl. v. v.

Tote sceste sume le-a solvit pana la anul 1821 erariul cameral, sub acea conditiune, ca se-i se resplatiesca din fondul scolaric g. n. u. Fondul scolaric inse n'a resplatit nici odata detorii a acest'a erariului cameral, care detoria s'a suit in fine la 30,000 fl. m. c.

De la anul 1821 salariile asta s'a solvit din fondul scolaric g. n. u. din Pest'a.

Spre ocuparea posturilor de inspector suprem regesc precum si de directori districtuali au avut drept eschisiv numai barbati de legea g. n. u. cari s'a denumit de regele Ungariei. Toti trei inspectori suprini Nistorovits, de Temesvary si de Gyurkovits, -- au fost serbi sau Iliri.

In contra rointroducerii institutelor acestora s'a aflat acum'a urmatorele greutati:

1.) Romanii cer despartirea administra-

tiunii scolelor romaneschi de cele serbesci. Daca s'ar reintroduce institutul antemartiali, ar fi de lipsa, ca se-si se indestuliesca pretensiunile Romanilor adeca se-si se infiintieze, dore inspec-

toare supreme, unul serbesc, era altul romanesc precum si directorate districtuale de tot separate.

2.) Intrebarea despartirii administratiunii scolare g. n. u. intr-un'a administratiune pentru scolele romaneschi, era alt'a pentru cele serbesci, curge parcel cu despartirea ierarhiei gr. orientale intruna romanesc si alt'a serbesc, si pentru aceea nu se poate deslega innaintea acesteia.

3.) In intraga monarcia austriaca, si mai ales in tierile ce se tien de corona St. Stefanu: Croati'a, Slavoni'a, Transilvani'a, conducerea scolelor g. n. u. se afla de present in manile clerului.

4.) Fondul scolaric g. n. u. din Pest'a e in starea cea mai desarangata. 1200 fl. se ieu in fiecare an din fundatiunea pensionilor invetitorilor, precum si din fundatiunea balaiana spre acoperirea speselor deputatiunii fondului scolaric. Preparandia serbescă din Zombor n'a pota nici exista, deoarece districtul Kikindei mari nu i-ar intinde un ajutoriu anuale de 600 fl. era comunitatea bisericescă din Zombor 300 fl. si alte comunitati serbesci cate 50—20 fl. v. a. Fondul scolaric, carele si asi si detorii erariului cameral 30.000 fl. nici n'a pota contribui deci nimic'a spre sustinerea invetitorilor si directorilor districtuali.

5.) In bugetul statului nu e nimic'a preliminat pentru cultul si invetimentul gr. orient.

6.) Fondul national serbesc din Carlovets e inalienabile si destinat spre alte scopuri.

7.) In provisoriul de acum'a n'a fi bine a face organizatiune atat de imensa, care n'a stă in nici o legatura cu referintele din celelalte provincie regesci.

8.) Serbii n'a manifestat cu nici o ocazie dorint'a reintroducerii institutelor astor antemartiali. Dorint'a Serbilor e, ca intrebarea acest'a se reguleze in congresul natiunile, conchiamat in anul 1847 si in septembrie 1860 inse pana acum'a netientut.

9.) Scolele rom. cat. si gr. cat. se afla „salva supra inspectione" in manile clerului respectiv. era cele evangel. augsburg. si evang. helv. sub conducerea conventelor besericesci. Reintroducerea institutiunii antemartiali, in intelelus caricia denumirea invetitorilor poporali g. n. s'ar face prin guvern, adca prin inspecteurul suprem regesc, ar fi pentru scolele poporale g. n. u. un ce, ce nu exista nici o confisie crestinescă din Ungaria, si care ar eschide ori ce concept de autonomie.

10.) Institutiunile antemartiali se basaza pre principiul despartirii totale a scolelor de biserica, un principiu condamnat astazi de tote poporale.

Precum e pre invederat, acesta Promemoria a dlui referinte, scolaric de langa consiliul regiu atientesc scopul de a lasa inspectiunea si directiunea scolelor nostre populare si mai de parte in manile clerului si anumit sub ierarhia serbescă, nu ca dora sub astfel de conducere scolele nostre ar fi prosperand si inflorind, ce nici ca se pretinde in tota scrierea dlui Dr. Mandits, ei — precum pre usor se poate combină, pentru ca chiar acel cler se areta ca cel mai eficace mediloc de a impiedica si dora si a inapoiat cultur'a si desvoltarea poporului roman.

Daca dlui Mandits i va fi fost indegetata acesta direcțiune a votului seu din cutare parte mai inalta, — nu se poate sci; atat'a inse noue ni se pare a stia, ca densul a mers ceva si — pre de parte, si — cum dice romanul — a dat cu bat'a 'n balta.

Destul ca guvernorul conte Pálffy n'a aflat destul de intemeiat si plausibil acest vot, pentru ca numai pe autoritatea aceluia-si se poate svatu Monarcului punerea planseelor romane „ad acta," ci s'a semtit necesitat, a mai cautat dora si alte argumente prin continuarea cercetarilor lucrului, dar firesce tot numai in cercuirele burocratiei, despre cari nu pota supune cumca ar avea ele in senul lor membre capaci de o parere si judecata emancipata.

Mai antaiu a comunicat Esc. Sa actele referitorie la acest obiect cunoscutului nostru barbat natiunale V. Babesiu, provocandu-l a-si da opinionea sa motivata asupra cestiuniei si anume asupra Promemoricii dlui consiliariu Mandits.

Acestei insarcinari d. B. a respuns intr'un operat mai voluminos, datat din Viena, 18 Optobre 1863, in care Promemoria dlui Mandits se ia la privire si critica serioasa si omplaterale, si apoi in fine se desfasura un plan combinat pentru reorganisarea administratiunei scolelor nostre populare.

Nu asem nisi de lipsa, dar nici potrivita tempului publicarea si considerarea acestui operat din cuvent in cuvent, ci ne vom margini a reproduce acel cuprinsul si spiretul acelui in esint'a sa.

(Va urma.)

Roitu (cottul Biharei) 6 august 1866.

On. dle Redactor! Cetind in mai multi ani ai protinutei foi „Albina" ca dupa cerculari Iltice Sale dlui epp. cu Nr. 115, s'a tienut rogatiuni in dominece si serbatori pentru bunal nostru momare si pentru invingerea armatei imperiale, — insciintieza ca tota acestea se tienura si la noi partecipand poporul intreg.

Inca o scire de aici, ea nu va fi for de interes pentru on. public, voiu vorbi de esameneul copiilor din scola comunale, gr. or. ce ni dode resultate supradintiatorie.

Acest esamene se tienut in 20 iuliu s. v. sub presedintia Rss. D. Simeone Bica protopop, pres. consis. si inspector scolare. Parintii se adunara in numer mare sa vedea sporul iubitilor lor. — O fetita fece incepul cu o dechiamatiune salutatoare, vorbia rara, intonata bine spre placerea tuturor. Domnul protopop luia catalogul, intrebata pre toti copiii in sir din tota obiectele ce se propusera, si acestea erau tota cate se reeca in scola comunale Deseliniti ne imbucurata socota; copiii lucrau cu destieritate in franturi si in regul'a de trei.

Esameneul se finit cu o cuventare a Reverendissimului D. presedinte, prin care ladata diliginta copiilor si a invetitorului care in decurs de jumetate de an — de cand e in aceasta statiune — fu in stare a face progres atat de frumos in cat scola nostra nu o intrece nici un'a comunale din Biharea, — se adresau apoi catra parinti, cu cuvinte atat de nimerite, in cat de pre fat'a tuturor a cetaua ca se potrunda.

Un copil multian Rss. Dn. era altul ospetilor adunati, dintre cari pre fetile unor a vedea lacrime de bucurie, si cand Rssimul Domn li recomenda de nou ingrigire pentru scola, ei cu totii, de buna vol'a lor, for a fi indemnati sau provocati, declararea ca voiesc a inmultit lefa dlui invetitoriu, sa capete de trei ori mai mult de cat antecesorii sale.

Ce vor dice la acesta strainii cari afirmă ca Romania nu cunoaste folosul invetitarei, nu vrea scola? *)

Suntem detori cu multiamita Rss. D. Simeone Bica, care nu crata ustans'a a inspecțiunii scolele adeseori, apoi dlui jude cere. Petru Erdeli care ca roman adeverat se intereseaza de cultur'a poporului delaturand cu energie pedecele ce le observa intru innaintarea invetimentului.

Am vedut in nr. 17 al „Albinei" ca un domn arata cum a invetat in scola numai condacul, si cum apera pre invetitoriu de muscate si se punea sa dorma. Dorere ca prin vecinetea nostra mai sunt inca invetitorii cari neoci condacul nu-i inveta pre copii.

San Nicolaul-Mare, in iuliu v. 1866.

Abi cred ca mai esiste vr'o comunitate mista, care se se lupte cu atatea pedeche puse nu fora de istetme din partea serbilor.

O. cetitori ai „Albinei" sciu din nr. 24. ca trecand invetitorul Swetozar de Motica la serbi, poporul roman in diu'a de 17 prie alese de invetitoriu cu unanimitate pe rev. dr. protet G. Buneiu, pana ce prin concurs se va occupa acest post in mod definitiv. Fu de fatia a alegere dn. protopop, si se convinse ca e unanim.

Dar totusi ce se vede! protopopul de serb de'n Arad dn. G. Nicoliu, in dilele trecute veni pre ascuns, intră in scola, aducend de invetitoriu pre serbul Swetozar Macedonovics. Dlu protet G. B. care tocmai tinea prelegere, i dise protopopul: „Dta dupa ordinatiunea cinstitului consistoriu, de loc sa iesi din scola, ca de acum niente acesta va fi suplent."

*) Dorim a sei numele d. director local si a d. invetitoriu care dede de mintuna pe straini, areand totodata colegilor sai cum se face progres si cat de lesne se scot une ori salariile invetitorilor.

Red.

D. G. Buneiu pretinse sa fie ascultat poporul care l-a ales. — Intr' aceea poporul prinse scire de sosirea dlui protopop, cu multimea alergara la scola, se incepura capacitarile de amendoue partile, omnenii nostri erau sa-si perda pacientia daca nu se intrepunea d. B.

Vedind d. protopop srb ca nu-e cap de a reesi, merse la d. jude supr. Boutiu, acolo se dusera inse si Romania, afacerea se finit cu o dechiarare ce Romania trimisera consistoriului ca vor ramane pentru alegerea prima a d. Buneiu.

Protopopul si-puse candidatul pre caruia si pornira in scirea celuia ce-i adus. Cu ce fetie? e lesne de precepuit.

Zelul natiunale al Romanilor de aici e admirabile, nu sciu care e antaiu intre ei, cu totii stau mortisiu pentru mitropolia romana, pentru eppul roman de'n Arad.

Pot sa Srbii vor mai face incercare, dar i potem asigura ca ne vor gasi purure galata.

Un roman.

BUCOVINA

In numele natiunii romane bucovinene. — In numerul 41 al pre stimatului diariu „Albina" citiram, cumca „Wiener Abendpost" suplementul diariului oficial imperiale „na potut trec cu vederea ingrigirile sau mai veroscorniturele unor diare de Vienna, cumca Domnitorul Romaniei ar accepta ocazia pentru a intra in Transilvania." Noi nu scim inca pana astazi, ori prin acest diariu nemtiesc, sau pre alta cat, au ajuns aceste scorniture si la noi, consternand spiretele poporului si producand ingrigire multa la acesta, cari sunt in sierbitie de ale statului, societindu-l pre principale Romaniei si cu voluntarii sei chiar la marginile Bucovinei. „Albina" si este prima dorint'a fatia cu „Wiener Abendpost," ca acest diariu mai bine sa spus diarelor celor lati nemtiesc, cumca ingrigirile, respectiv scorniturele lor sunt inspirate si făurite de inimicul cei numerosi ai poporului roman de'n Austria si ai causei natiunalitatii lui, si cumca atari berfele tintesc a inegrasi aspiratiile noastre natiunali inaintea Casii domnitorului,

— era noi Romanii bucovineni ne esprimem dorint'a fatia cu unii deregatori c. r. ai tierii nostre, inse de natiunaletate straina, ca ei sa se ceteasca acest pasajul de'n pre stimat'a foia „Albina," care apare in ceterint'a imperiale, si sa caute mai veros, de a-si implini cu sinceritate misiunea lor ca amplioati c. r., constatand adeca inaintea casei domnitorului loialitatea si a lipirea cea sincera a nostra catre Aceasta, daca nu mai ales anume sa se opintesc, ca pe temeiul unor berfele nascute de'n inimile dusmane, sa ne incalzita pe unii si pre altii in prepus politice, sau chiar sa ne negresca pentru conspiratiune politica. Noi le dorim acelor barbati amplioati, ca ei se sa mai sinceri catre Casia domnitorului intru imprejurari atat de critica si sguduitore si sa n'o aduca in mai mare perplexitate si nedumerire prin nisice nintuni scornite asupra conducatorilor poporului roman de'n Bucovina, cari pururea si-au scutimplin misiunea cea santa, conduceandu-l cu sinceritate la loialitatea catre inalt'a Casa domnitorului, ceea ce poporul roman bucovinean si acuma cu pregnantia o constata, caci apesat fiind de totala lipsa de pane, aduse jertve inseminate pre altariul eliberarii patriei de dusmani de'n cele ce potu sa dea.

Inca un'a li mai dorim acelor amplioati c. r. adeca: ca ei sa nu fie mai putin loiali catre Inaltul tron, decat cum sunt Romanii bucovineni, si ca sa nu se mai repetesc pentru densii anii 1863 si 1864 cand imnele polonese joaca rol pe teritoriul Bucovinei in gurele, vociile si inimile lor.

De liter'a „u".

Un domn stimat binevoi a ni trimite urmatoreea scrisore ce o producem de'n litera in litera:

Ca unu nou manifestu de progresu si de vitaletate alu simtiului natiunale romanu in imperiulu austriacu cu nespresa placere sa salutata de inteligintia esirea diariului Albina si in partie nostre.

Atatu program'a catu si pretiulu moderatru alu acestei foia periodica ne facea se sprijina, ca i voru castigá unu rangu eminente in sfer'a publicistica romana deinceps de Carpati, dera cu durere cauta se marturismu, cumuca nu in tota privint'a ne mai multienesc.

E in g nere cunoscutu, c  in stadiul de astazi alu culturei si mai alesu alu literaturei nostre facia cu lipsea de c rti scolastece bune, de inventori adveratu literati si cu indiferentismulu poporului nostru in g nere rurale de a inainta institutiunea prin sacrefecie materiali suficiinti, de alta parte inse facia cu organismulu celu mancu in diverse respecte alu legislatiunei scolaria la noi romanii; — d iaristec a natiunale, afora de ceea ce este dinsa la alte natiuni si popore inaintate trebuie se se privesc dreptu factoriul principale alu culturei noastre intelectuali, si ea atare este de necese chiamata nu numai fondulu ci si form a imparat ilor a si o acomod  astu-fel, ca in t te directiunile se lueredie spre desvoltamentul natiunale in sensulu celu adeveratu alu seu.

Pre lunga tote alte recerintie momentose in timpul presinte c ea mai flagrante este natiunit a spre consoladarea caracteriului natiunale, care dein vicisudenea impregiur lor patem  cele mai grele naufrangeri si s u preda celor mai mari suferintie.

Faptu necontestabile e, c  la formarea caracteriului in prim  linia contribue educatiunea nedespartita de cultur  intelectuale si c  acestora servesc de base literatur  natiunale. In lipsea ei, si in inconstantia literatilor trebuie dera se cau m  caus  decadintice in caracteriul romanului. Inconstant a, etern a scandare si necurmat a esperimentare face pre omu frivolu; si noi in sensu deplinu literale fiindu inconstant  de la A b  amu ajunsu celu mai mare gradu de frivioletate.

Barbatii meritati, cari ne au creatu literatur  natiunale in vechime adoptara alfabetulu curlicu cu care er -dedata natiunea si atatu dein respectului ce avura pentru o sistema, catu si dein cau a materiei ce tractara in limb  natiunale pentru antai a data, — literatur  originaria romana fiindu c a relegiosa, — cu pre multa pietate au conservatu acelu alfabetul strainu limbei nostre si l au acomodatul sunetelor ei cu o rara perfectiune, fora a se spaim nta de 43 de ieroglife at tu de burtose, atatu de comate si de cornurate, numai ca se si remana consecinti, se nu deroge sistemei si se nu d e ori-carui buchiaru dreptulu de esperimentare: intr unu lucru de at ta importantia, cumu este literatur  unei natiuni intregă.

Pentru ce ore intr unu tempu candu nu era tipografie nenumerate ca astazi, candu nu era chartisia asi  multa si efenta, candu romanii carturari era ca corbii cei albi in mediulocul poporului nostru nu ven  nimenvi in cugetu, ca se erutic materialu si tempu si se nu adopte cate 3. specie de o, si mai alesu se nu lasc afora pre mutulu b (ierieu) din scriptura? —

Pentru c  barbatii de atunci avea respectu de autoreitate, pentru c  loru le jacea la anima intregetatea limbei si pentru c  voi , ca ideele se f a espresre in fonu regulatul gramaticale dera si in form a receruta de o ortografia sistematica.

Pana ce avumu numai literatura relegio a si limb a nostra in cuventu si scriptura se conserv  in deplinatata ei, ven  inse literatur  profana la valore si totu acestu tesauru sacru se profan  cu dinsa d impreuna. Vediumu pre f a care literatu cu propria sistema gramaticale, cu propria ortografia de reforma ciontandu, straformandu si laburtiandu vorbe si scriptura in modulu celu mai orendu, f a-care dupa placu; si acestu arbitriu ac sta confusione babiloneca nu sciu candu va se si iee finitulu astazi in secolul luminelor dupa adoptarea alfabetului strabunu.

Sciumu c  s au infinitatul asociatiuni literarie in 3 provincie ale imperiului, sciumu, c  un  de la scriitorii au decretatul provisorie o ortografia rumegata de unulu dein cei mai de frunte filologi ai nostri. Ore nu s aru cuveni ca anteluptatorii literari, acuparatorii opinioni publice, redactorii d arielor nostre se imbratice, se propage si se observe ac sta forma de scriptura ce are incai umbr  de autoreitate si care dreptu judecatu, e astazi sistem a c a mai fundata si nice de cumu daunosa desvoltamantului ulteriore? —

Crediu c  e necesariu si indicatu de n motivele susu aduse, ca poporul se nu se mai demoralizesdie in literatura cetindu dicece foi cu dicece sistematice ortografice si se dovina f acere la mai mare anarcia. Mai bine pucinu si bunu, decatul multu si stricatu, apoi inca si stricitoriu. —

Si noi recun scem acea autoritate, precum se poate convinge fie cine de n f ia nostra. Noi i dicem autoritate, si —

se n am av  respect de judecat a seri sa a dtale — n am si permis s i se dica in acest organ: umbra de autoritate, ci mai vertos am si crediut c a acest cuvent fu scris in moment nepreveghiat.

Dta dici insu-ti c  acea sistema nu e daun sa desvoltamentului ulteriore. De ce deci stergerea lui „u“ n o consideri de desvoltamentul ulteriore?

Ortografi a de care pomenesci e cea mai latita, si noi inca fiind purure pentru ea, am observat  o precum o credeam c  e mai generala. N am voit a octro  neci odata; si vediend c  majoritatea dd. corespondinti ai nostri seriu acea ortografia dar fora de „u“, ne-am conformat lor nevoind a ave  d oue ortografie. Pentru a ne convinge totusi si mai mult daca acesta e desvoltamentul sistemei numite, am promis c  la ocazieua cutarui abonament, o vom pune la votul cetitorilor nostri. Ace sta procedura o credeam destul de sanatos a, si care d ora n armerit  s e dica col  „pentru c  barbatii de atunci (ad. altii si nu noi. Red) aveau respect de autoritate . . .“ O sentinta pr e aspra pentru noi, dar dupa cele insirate, dsa se va convinge de intentiunile n ostre, si noi --- cu permisiunea dsale — indrasnim a sper  c  neva absolv  de la ac st a vediend c  noi nu tientim de cat la multiamirea on. publice.

Din motivul economic voiu insira numai c  acestei „u“ fac intr un an $9\frac{1}{2}/16$ c le din formatul „Albanei“ in spese cam 500 fl. v. a. Dar nu consideram spesele si harti a, ci tempul care-l perd oo. cetitori cetind atate c le ce poteau fi de prisos, apoi tempul e mai pretios de cat banii, ac  nu ne invoim cu pararea angulului. Intr adever e cam ridicul sa parte economica, dar cauta s o spunem, c  contiene adever.

Pentru scritori „u“ e favor, sterge rea lui o pot dor  numai cetitorii, si noi acestora am dorit a li face placere.

O repetim c  aterna de la oo. cetitori ca se introduce pre „u“, deci nu potem fi invituiti de octroare. Red.

LITERARIU.

Problem a ortografiei romane.

(Va urm .)

Precum si-au immultit si infeliurit limbile parte cu, parte fara conscientia pre-si susiptele pentru scopul de a se inavutu lecicalminte, pentru ca se p ta esprimo. tote nuantile cugeatorilor in tota feliurimea lor asi  si-au immultit si feliurit, fara conscientia vorbitorilor, si sunetele, elemintele vorbelor si limbile s au inavut esteticalminte; naseura feliu de feliu de coloratiuni de sunete frum se, inflorind si indulcind fat a intr ga a limbelor, dandu-le sonorete melodice si armonia. Italul se mandresce cu sunetele: ia ie io ee ci c e ge gi glie glia glie; ispanul eu: ie ue ll n; portugal cu: lh, nh (h aci = j lat.); frercul cu: eu ill ge j; germanul cu: eu. Caci acesta inavutiesc limbile cu sunetele cele mai cantatoare si mai dulci; si limbile si-le pastr za ca pre nisice tesaura scumpe ale natiunilor.

Urmeze aci schit a schimbatiunilor doratiunale mai insemnante ale sunetelor mai ale d in intrul vorbelor in limbile romane.

Francia:

Lat. Frnc. Lat. Frnc. Lat. Frnc. Lat. Frnc.
a ai et it, t ml mbl pt t
ae e e ie mr mbr rs s
bs s gl ill mt nt sco ss
bt d, t gn in ng in sr str, tr
cl ill l (in- u ns s tr ir, rr
cs iss, s nainte o ou eu us e
de cusun) ps iss

Proventiala:

Lat. Prov. Lat. Prov. Lat. Prov. Lat. Prov.
bl ul gl lh ml mbl ps iss
bs s gn nh in ma mbr pt t, ut

bt t, pt ie ge mr mbr rs s
cl lh l (in- u mt nd see ss
cs iss, s nain. decus.) ng nh st ss
et it, ch, t lr ldr ns s tr ir

Portugal:a:

Lat. Port. Lat. Port. Lat. Port. Lat. Port.
bs s gl lh ml mbr pt t, ut
bt ud gn nh, in mr mbr rs s
cl lh ie ge mt nd see x, e
cs s, x l (dup. r ns s st x
et it, ut, t cusun) ps ss tr dr

Ispan:a:

Lat. Isp. Lat. Isp. Lat. Isp. Lat. Isp.
a au, o e i, ie lr ldr oe e, ie
ae e, ie, aj f h m nd pl ll
bl ul fl ll ml mbl ps s
bs us, s gl j mn mbr, n pt t, ut
bt ud gn n, in mr mbr see x, ce
e g i ie mt nd st x
ch g ie ge ng n ti zi
el j, ll l r nr ndr, rn tr dr
et ch, t li g, j ns s u o
o u, ue x z
y i

Ac ste sunete dutei i-au adus admirarea neam ilor, si i-au aplecat, se dica: „Ne lu m comanaul inaintea acestei limbii cesaresci.

Italian:a.

Lat. Ital. Lat. Ital. Lat. Ital. Lat. Ital.
ae e dg gg l (dup. i ns s
au o dl ll eus) ou u
bl ul dm mn lr rr oe e, ie
be rr dn nn ml mbr ps ss
bs ss dp pp mt nt pt tt
bt tt dr rr nb mb rs s
el gli, echi ds ss ng gn tia za
es ss, see dt tt nl ll u o
et tt dv vv nm mm v p
de ec e ie np mp
df ff gl gghi nr rr
io gge

Ac ste sunete o au naltiat in fruntea limbelor, i-au adus de dar admirarea lumii.

Asi  si in cea romana.

Lat. Rom. Lat. Rom. Lat. Rom. Lat. Rom.
a  ,  , e d z l (dup. i see st, si
b p e ea, i, ie, cus.)
a,  ,  
hs s g ge ns s t tie
bt t gl ghi o oa,  , u,  , u
e (k) ee, tie gn mn q e v b
el chi i e,  , rs s x s
eo s l r s sie y i
et pt

Afara de schimbatiunile derivatiunale s au mai facut si se fac schimbatiuni togmai si in insusi sinul limbelor singurante, schimbatiuni d in cause fisiologice si estetice. In clasic a limba gr ca vechia s a schimbat inainte do sunetul d. sun. k si kh in sun. g, p si f in b; inainte de th k si g in ch, p si b in f; inainte de t, g si kh in k, b si f in p. Tot asi  d in  ,   si   s a facut:  ,  ,   si   s a facut  ,  ,  ,   s au prefacut in  ,  ,  ,   si   in  . S e mai amintim si sunetele intrepuse ca noue, tot d in cause fisiologice si estetice, de es,  ,  ,  , sc. si   pre multele sunete adause. — Latinii schimbara f rte multe sunete desarmo ni re in altele armoniet re intre sine. Ar prisositi a le insira aci; afara de vocalele stramutate in diferite feliuri, si de cosunantele cadiute in cursul sechilor, se cuget m de es, numai la: b, d, n, si r, in cate alte sunete s au straformat regularmente pentru armonia suneta! — Gramatecole itale si spaniile d in toate regule expresive indreptatorice spre stramutare sunetale, spre ciuntatul, straformatul sunetelor de litere si silabe, prin carele se ajut m limbile spre o sunanta cat mai frum sa b asa deschis campul stramutarilor si pre viitoru, si pentru alte casuri, dand numai de indreptariu frums ti sunantici singura, ca limb a numai se opr seca in medilocul c iei ducatore la perfezioniune sunetale, si se proceda, se se aprobia cat de repede, se devina armonio a predeplin cat mai curend.

Limb a ungara schimba pre a in  , pre e in  , pre v in b, cz, es, d, f, g, gy, j, k, l, m, n, r, s, sz, t, ty, z, zs, pre z in b, h, n, t, v, — regulat sistematice in tot locul, unde potese armonia sunetala. — In cea romana vin urmatorele schimbari regulate:

a in   si c, c-k, e-s, d-s, e-ea, a; ea-e, a; g-s, i- ,  -i, k-c, n-i, o-on, u; oa-o, u; s-sie, sies-tie! — totu dupa regularitate sistematica.

Precum se poate ved , in formatul si intreb ntatul tuturor partilor si particulelor sunetale si a preformatiunilor fisiologice si estetice, tintitorice la armonia musicala, si are fiecare limba regularitatea sa propria si si-urm za legile sale. Ace sta regularitate i-forme a unitatea fie careia; in armonia cu unitatea ac st a, cu unitatea sistemei regulelor sunetelor, trebuie cultivata si complinita fiecare limba nativa. As i trebuie s procedem si noi romanii ca se ne potem intregi limb a pentru nenumerate ramuri de  ciintia, pentru tote ramurile filosofiei, istoriei, ale  ciintelor naturale, matematice, juridice, ale  ciintelor antecetatii pentru tote ramurile estetice: a artelor ideale, plastice, pictorice si musicale, sc. cu tote schimbarile si complicariile lor; — ca se ne potem edifica si noi palatul tesaurului natiunal: vorbarul universal al limb i n stre, carele se contina tote vorbele romane in form a lor adeverata, ca se nu mai simu superati cu desbinarea limb i si mai intinsa, si mai perichito a, si se ni o ajut m in propasirea spre armonia estetica; cu at ta mai tare, c ci e capace a se naltia in asta privinta pana la gradul pompei limb i spaniene „cesaresci“ dupa Arndt, germanul cel mai german al germanismului; ba cu feluri coloritiunilor suave o intrece. —

Se cerecam acum a mai de aproape,  re ce ni va inainta limb a catra perfezioniune ac st a, etimologismul, sau fonetismul?

Limb a — in intieles restrins consta din sunete ( av i.)  ciint a despre firea si regulele schimbarilor sunetelor limb i: fonolog a; luerarea retrogresiva a cercetatului radecinei sunetale  t p ov cu insenmant a primitiva a vorbelor: etimologisarea. Fonolog a conduce radecin a vorbei prin fazele preformatiunii sunetale adaugandu-i particulele sunetale corespondintore; etimolog a reduce vorb a, pre scar a data de fonologia, la statul ei primitiv, luandu-i tote particulele sunetale, ce i s au adaus prin fonolog a aplecata pre cerintele lexicale, gramaticale si estetice, ca se-i asta radecin a curata si sunetala si conceputala. — Cine si-ar propune, se-si cultiva limb a numai prin fonologia, si-ar culege cate o turma de vorbe d in tot feliul si form a lor, si apoi, visandu, c i asi  va aduce in limba o regularitate ne mai audita, ar tot fauta la vorbe n u dupa analogia mecanica, m rta, numai sunata, fara conscientia de firea conceputala, redescin elor, ar primi vorbele cioplite dupa „analogia“ numai „fonetica“, si-ar adormi dicend: „et  salvavi animam meam“, caci: „n am etimologisat;“ — dar limb a acela si de vorbe monstruo e (es: moralicesce) si de vorbe chimere (es: limbament); ce observand el cand s ar destep a, ar trebu  se recun sca, ca limb a numai prin fonologia nu se poate cultiva si inainta catra perfezioniune. — Ide a „fonetismului“, sunetalismului, nu se poate urm a ca „principiu“ normatoriu in cultivatul limb i.

Cine si-ar propune, se-si cultiva numai prin etimologia, s ar nis u firesc mai antaiu, se affo radecin ele curate ale vorbelor, adeca ar vr , se etimologiseze in pripa; — dar fara cunoscutul fonologiei un si-ar pot  nici incepe lucrul, c ci n ar sci pre unde se m rga catra  t p ov-ele, dupa carele oft za, n ar cun see gradurile preformatiunilor sunetale, preste carele ar trebu  se calce, ca se ajunga la radecin a cercata; — si ar trebu  se recun sca, ca limb a numai prin etimologia nu se poate cultiva si inainta catra perfezioniune. — Ide a „etimologismului“ nu se poate urm a ca „principiu“ normatoriu in cultivatul limb i.

Remane casul al treilei:

Cine s ar apropi  de limba cu cuget neocupat pentru etimologism in contr a fonetismului, nu pentru fonetism in contr a etimologismului: ar cerc a mainante, pre scar a intinsa de fonologia, radecin ele —  t p ov-ele — curate ale vorbelor, si le-ar cerc a si stator , firea conceputala si sunetala, adeca ar implini cerint a etimologisarii adeverate; dup ace a ar preformat sunetalminte radecin a aflat , dapa legile speciale ale limb i, si ale radecin ei conceputului in statul lui lecical (resp. gramatical) in carele poftesc, se fie esprimat, adeca ar implini cerint ele fonologiei intr un a cu aplecatul ei pre preformatiunile lexicale (resp. gramaticale); — si aci apoi s ar opri. Ac st proces in doit l ar repet  pentru tote conceputele, in tote schimbarile acelor si, respectand fapticece pre tot pasiul cerint ele fisiologice, pentru sunant a usior a, si ale esteticei pentru sunant a frum sa. — (Va urm .)

D'in agronomie.

Pre langa cele două caratere principale care se află în pamentul de lucrare, anca mai este un soiu de pament ce merita totă atenția economului de camp, și acest soiu se numește torfa pament torfos sau și pament ce arde.

Caracteristică pamentului torfos se cunoaște din următoarele impreguiuri:

Seim că economul de camp i este bine cunoscut, cumea îci colă pre camp, sau între munti se află astfel de locuri, unde apă sau umedie a fie ea din plăia, sau din isvor (puturi) purcător, zace la radecină plantelor intru asiā mod, că nepotend decurge despre astfel de locuri, dar și ierburile, în asiā locuri apătose crescătoare, ne luandu-se de acolo spre folosirea economică, putredies acolo, și de sub aceasta putredime în anul următorii erăsi nouă erburi se redica. Astfel de locuri sunt numeroase un cuvent general locuri ritose, de care se află nu numai în siesuri pre langa apele curătoare, ci și pre verfurile și iei colă pre polele muntilor, dar anca și în atare pesceri, și crepăture de munti. —

Luand din asiā un loc ritos un brusiu de pament în mana, mai si mai nainte ni pica în ochi coloreea acelui carea este intuncoasă negrițioasă; d'ar de vom căuta mai apropiat la compuștiunea acestui soiu de pament vom vedé, că el constă în cea mai mare parte din remasitie de plante anca nu de tot putrede, si toomai aceasta compuștiune e acea ce dă pamentului torfos insusirea de a potă arde fiind el aprins.

Dupa coloreea cea intuncoasă, si dupa tiefură particelelor pamentului torfos am fi plecată a crede că asiā un soiu de pament ar fi forte roditoriu, inse in fapta nu este asiā pentru că radecinile care se ved in acest soiu de pament intr'o stare numai de jumetate putredie sunt mai nainte stricătoare de cat folositor plantelor pre acelă crescătoare. —

Sapandu-se canale pre pamentul torfos si storcandu-se apă de pre el, pote ajunge prin aratură, si potrivit crescămentului plantelor pre acelă semanate.

Despre acest soiu de pament se dice, că el atunci a juns a fi mai potrivit crescămentului plantelor pre el crescătoare, apă curătoare de pre el nu e mai mult turbure si moreceloasă, stare curată.

Si pamentul turfos anca mai are o subimpartire, care subimpartire se numește cu un eveniment special loam.

Desi spre chiarificarea acestui cuvintă pana acumă numai la englesi usuat, in limbă romana cuvintă potrivit nu astăzi, totusi eugetăm a i dă inteleșul cuvenit prin o definire mai circumstantială.

Loamul nu este altă de cat pamentul torfos intr'o stare mult mai bine patrunsa de putredime. Colorea lui este intuncoasă, si in stare uscata pulberisat se intrebuintă spre direcția holdelor celor sece fiind că are insusirea de a atrage umediea din aer. Pamentul de lucru cel cu loam dires sa arăta forte potrivit la cultură ordiului, si a ovesului.

D'in tōte cele pana aci aduse potem dice că pamentul de lucru se imparte in următoarele clase speciale: adeca pament lutos, ce se chiama si argilos pament usior, sau pulveraver carele se imparte in pament curat arinos si pament mestecat cu boutie si alte petri, in pament turfos si in pament numit loam.

Tōte aceste soiuri de pament anca se mai pot imparti:

a.) Dupa poterea productiva a lor in pamenturi manose, si pamenturi serace.

b.) Dupa plecare si atragerea mai mare sau mai mica de umedie: in pamentul apătose si pamenturi seci. —

Despre insusirile naturale ale pamentului cu privire la compuștiunea cea din lantru.

Desi in disertatiile precedinte destul de pre larg mentionam cum se impart soiurile pamentului cu privire le caracterul lui cel din afara, totusi economului de camp ca agronomului nici de cat i pote fi de prisoș de a conosce numai acest caracter, pentru că este de comun cunoscut că in economia de camp n'avem de lucru cu pament curat argilos sau curat arinos sau curat torfos, ci intre aceste soiuri de pament se află nenumerate alte soiuri asiā dese medilocare, care se află intre argila si arina, intre argila si torfa, si intre arina si torfa. —

De vom căuta mai din adins veri si caro soiu de pament ni se arăta de loc din tinesetură lui, cumea el este compus din mai multe elemente, sau particule, care particule se reduc la următoarele plese, adeca: la particulele minerale, particulele vegetabile, la particulele animale, particulele de im (humus) la particulele de saturați, si in capet la particulele de umediile.

Particulele minerale sau cele petroșe sunt bombitiele, sau lespedile cele pre manunte si lucitor care le vedem in atare soiu de pament si care nu sunt altă de cat sfermaturele de stanga (de piatra) in decurgere unui temp lung prin umedie, uscatura, prin ger, si caldura produse. Inca se mai află in compunerea pamentului si alte particule minerale care dau pamentului o colore mai mult sau mai putin intuncoasă si catva rosie, carea colore se chiama rugină ferului.

Stancele de piatra se impart in următoarele denumiri speciale precum sunt pietră crementosa (lapis siliceus) in carea se cuprinde elementul pamentului arinos pietra acra (lapis aluminosus) in care ce cuprinde elementul pamentului argilos, pietra de var (lapis calcareus) in care se cuprinde elementul pamentului de creta si in piatra de magnesia (lapis mangani) in care se cuprinde elementul pamentului amar.

Pamentul de creta si pamentul amar in cantitate asiā de mica se arăta in economia campului, cat nu merita vre o deslucre mai adanca.

Particulele vegetabile in atare soiu de pament sunt sau remasitile plantelor celor ce putredies pre camp si aci se prefac in pulvere si cenusia. Aceste remasitie fac prin ajutorul caldurei si a umediei o parte insemnătoare a suprafetei pamentului. —

Particulele animale in atare soiu de pament sunt sau remasitile de montatiuni pre camp lasate, si acolo prin pridiune in pulvere, si cenusia prefacute, sau acea materia dobitocea, ce se află in esremintele (urina) animalelor. —

Particulele de im (humus) se dic acele eleminte in atare soiu de pament, care in mesecatură lor, cu alte parti compunatorie de pament, dau acestui insusire mai escenice de a primi caldura, si a o tiné mai lung timp in sine, precum si de a atrage umediea din aerul atmosferic. Imul se află numai pe suprafata pamentului si are colore negrițioasă.

Tōte esperintele economilor de camp intr' aceea se impresa, că imul este mama nutritore a ierburilor crescătoare din pament; pentru că acest im, nu numai trage umediea din aerul atmosferic, ci anca mai cuprinde in sine destula materia gunoitoare de pament si nutritore de radecinile plantelor, ba anca avand imul colore negrițioasă, trage din sōre si retine intr'unu temp indelungat caldură cea de lipsa la crescămentul plantelor. —

Precum suprafata veri carui soiu de pament este mai gros, sau mai subtire imbrăcată cu im, asiā si valoarea acestui soiu de pament este mai mare, sau mai mica.

Fiecare care soiu de pament cuprinde in sine si particule de saturați a caroră fintia in ţre care soiu de pament cu ochii nu o potem deschiliști, dar chimicii si toti aceia, cari se deprim cu decompunerea vre unui soiu de pament, ne intaresc, si afirmă că este asertiv, deci nu vom nega nici noi insi-ne cumea pamenturile slatinose n'ar fi sarate, vedind cu cata placere pasc pre ele vitele, mai ales in temp secetos. — Si in capet:

cumca in fiecare soiu de pament si umediea se află, si cumca fintia de fată a umediei in pament este nencungiuat de lipsa, deducem de acolo, că altecum coerintă particulelor si elemintelor celor pana aci descrise catră olală, si compunerea acelei materie carea se dice pament, nu s'ar potă intemplă. —

C. R.

Oradea-Mare, 7 august 1866.

(Pretiul bucatelor.) Trimit inscriptiarii dese, pentru că pretiurile bucatelor se schimba forte. Acumă se vinde grăul frumos 6 fl. 80 cr. — grăul amestecat 6 fl. — secară 5 fl. 40 cr. — papusioiu 6 fl. 50 cr. — ordiul 3 fl. 20 cr. — Ovesul 3 fl. 30 cr. — pisatul (malaiu murentiel) 10 fl. v. a. Aceste pretiuri sunt pentru sinic. (Sinicul are 4 vici, vică 2 măsuri, mesură 2 petrarie, patruriu 9 itie (holba, 1/2

de cupa) Aceste numiri de măsuri se folosesc in Biharea).

Sererisul in unele locuri, mai ales in judecătul Oradei, e indeslitoriu, crucea are cate un sinic, era in alte locuri pre unde tempul fu mai putin favoritoriu și cruci nu dău și vici.

In pome e binecuvantarea lui Dideu.

Lipsa de bani e forte mare, poporul duce bucatele la terg să poată face bani că trebuie să plată contribuția, de aceea in terg e imbiare mare si putina cercare. Mare parte din cei ce vend acumă, la primăvara vor fi siliti să cumpere, dar e tema că nu vor avea parale, deoarece n'au alt isvor de venite de cat cultură pamentului, era acă nu poate să-i aduca ceva preste iernă.

Agricola.

Estrăs

d'in Protocolul Diecesanului Consistoriu greco-resariten Aradan.

Arad 21 iuliu 1866.

744.

763. — S'au cenzurat Socotile Fundației Zsigaiane, pentru ajutorarea Studintilor romani greco-resariteni din Oradea-Mare, de la 1 Novembrie 1864 pana in finea lui Octovrie 1865 care infatișea Sumariul următor:

I. Perceptiunea:
1) Arend'a casei fundaționale 1080 fl. — cr.

II. Erogatiunea:

Pe desplatirea supererogatului din anul trecut; — pe repararea casei fundaționale; — pe instruirea Alumneului; — si pe proviziunea Alumnilor, de tot . . . 1171 fl. 92 cr.

III. Alaturare:

Erogatiunea e mai mare de cat Perceptiunea cu . . . 91 fl. 92 cr. cu care Suma fundaționea ramane detinute manipulantului fundator.

Determinare:

Socotile aceste de bune afandu-se, se retrimite Senatului fundațional; era Determinarea acăstă, după punctul 14 a Statutelor fundaționale, se trimite la Gazetele romane pentru bunavointia de a o publică. — Estradat prin Andrei Papp m. p. Protodiacon, Notariu Consistorial.

VARIETATI

= Doi insi, de aceeași naționalitate (politica) si totusi nu se precep. Un domn de la regimentul Sachsen-Weimar-Eisenach ni spune că la Posion voind un ostasi roman să cumpere pane, intrebă de o nemătătie: ce cei pe pita? — femeii i se pară că dice ostasiul „bitt” că cere in dar, i respunse: nicht pitt, sondern Geld.

= Denumire. Cancelarii de curte, a Ungariei denumiti pre d. Ioane Selagianu profesori supl. la gimnasiul mare de'n Beiusi, de profesori ordinari la acelasi institut. — DSA precum scim, de opt ani propune istoria la acest gimnasiu, are preferinta a potă contribui forte mult la dezvoltarea sentimintelor naționale, chiar din natură acestui obiect de investitament, care — cumca si-a gasit omul — dovedesc d'o parte rezultatele tenerilor, d'ală amărea cea mare a acestoră pentru profesorelor lor.

= A patito ovreul. In Nicolsburg, pre tempul ocupatiunei prusace, unui biet ovre i

dusera vacă. Superat eschiamă pe strata: blas temati să fie Prusii! — L'audira catisa osigură prusaci, incepura a-l bate, la strigarea ovreului se adună multime de popor. Un major de la gardă națională (Landwehr) alergă a prevent scandalul, ostasii salutând se dedera in latu majorul intrebă ce s'a intempletat? — Ovreul voind a se scusat, afiră că el n'a blasphemat pe Prusii ci numai pe Bismarck. Risul ostasilor era comun, căci majorul rusește Bismarck, care si respunse de loc: să-i dati pace că l'a blasphemat si alti omeni mai mari!

Scire mai nouă.

Londra 10 aug. Regină inchise parlamentul declarand că relațiile cu poterile străine sunt amicabile. In resbal fusera interesele consangenilor sei, dar nu a le poporului deci nu se amesteca. Spăra pace.

Ni se trimit rechiamatuni. De aici se face speditiunea făcie cat mai regulat, deci rogăm pre dd. prenumeranti a cercă la postă de acolo, si in cas de nesosire să binevoiescă a rechiamă de loc insemnând postele cat se poate mai curăt (si nemătăscă său ungurescă.) Unele nerugări se intemplă in dilele trecute si altor diarii de Viena pentru cause cele cunoscem cu totii. La directiunea c. r. postala de aici facem pasii ce se recer.

Cursurile din 10 august n. sér'a.

(după aretare oficială.)

	bani	marf.
Imprumutele de stat:		
Cele cu 5% in val. austr.	53.50	53.75
" contribuționali	99.50	99.75
" nouă in argint	72.50	—
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)	72.50	—
Cele naționale cu 5% (jan.)	66.25	66.50
" metalice cu 5%	58.75	59.75
" maiu-nov.	62.60	62.80
" 41/2%	50.25	50.50
" 40%	44.50	45.75
" 3%	33.50	34.75

	Efecte de loteria:
Sortile de stat din 1864	66.80
" 1860/1 in cele intrege	76.80
" 1/5 separat	80.75
" 4% din 1854	70.25
" din 1839, 1/5	136.50
banci de credit	115.25
societ. vapor. dunarene cu 40%	80.00
imprum. princip. Eszterházy 40 fl.	—
Salin	24.25
cont. Pálffy	22.25
princ. Clary	22.25
cont. St. Genois	20.25
princ. Windischgrätz à 20	16.17
cont. Waldstein à 10	—
" Keglevich à 10	—

	Obligații de datorinătate de pament:
Cele din Ungaria	65. —
Banatul tem.	62.50
Bucovina	61.50
Transilvania	61. —

	Actiuni:

<tbl_r cells="2" ix="3" maxcspan="1" maxrspan="1" usedcols="2